

Mă strădui, în al doilea rînd, să pun la punct o comedie, la care lucrez de aproape cinci ani și de care am fost mereu nemulțumit. S-ar putea ca ultima versiune să-mi placă. Dacă o voi considera-o vrednică să plece în lume, voi scrie „cortina“ la ultimul act și o voi încredința unui teatru. Și, în sfîrșit, mă gîndesc la o piesă care să oglindească măcar un crîmpei din tumultul zilelor ce ne-au asigurat viața, ați înțeles, e vorba de 23 August 1944.

Aș voi să pot scrie această piesă, să-mi izbutească, să fie o lucrare fierbinte și emoționantă, așa cum sînt rîndurile voastre pentru care vă mulțumesc din inimă.

Ștefan Lovinescu

HORIA LOVINESCU

Cred în eficacitatea căilor directe în raporturile dintre oameni și am impresia că scrisoarea adresată dramaturgilor de către muncitorii de la „23 August“, are sorti să ducă la rezultate mai rodnice decît „articolele și dezbaterile“ la care, cu blajină ironie, fac aluzie autorii scrisorii.

În primul rînd, o asemenea interpelare obligă, fără putință de eschivare, la un răspuns prompt. Iar simplul fapt de a-ți pune semnătura sub un răspuns, pe care chiar numai bunul simț elementar îl cere afirmativ, echivalează cu un angajament. Aceasta este de altfel semnificația pe care, personal, o dau rîndurilor de față.

Orice comentarii sau adaosuri la argumentele atît de limpezi și evidente folosite în scrisoarea lor de muncitorii de la „23 August“, mi se par inutile.

Desigur că puținătatea lucrărilor de teatru valabile legate direct de viața muncitorească nu poate fi imputată nici rea-voinței, nici nepăsării autorilor, ci mai degrabă slăbiciunii lor în fața greutăților pe care atacarea acestei teme o ridică cu deosebire în genul dramatic. De aceea, nu trebuie să ne facem iluzia că vor curge capodoperele. Dar dacă, cu ajutorul viitorilor noștri eroi, vom aborda, fără rețete prefabricate, viața lor, există șanse să pregătim cel puțin apariția operei adevărate pe care cu toții o așteptăm.

Deocamdată, cred că revista „Teatrul“, care a adăpostit acest schimb de scrisori, ar trebui să-și asume și în continuare obligația de a găsi împreună cu noi toți mijloacele cele mai potrivite pentru a asigura acea „cunoaștere temeinică“, — eu aș spune, colaborare — de care vorbesc semnatarii scrisorii. Ar fi o misiune demnă de o publicație militantă.

J. I. - Lovinescu

AL. I. ȘTEFĂNESCU

Cu adîncă emoție am citit scrisoarea voastră. Din ea izvorăște un puternic suflu de entuziasm creator, o încredere nestrămutată în propriile forțe, o hotărîre de nestăvilit în a construi mai repede, mai bine, mai trainic viitorul fericit al poporului nostru muncitor.

Dacă v-aș spune că, în ce mă privește, rîndurile voastre au sosit cum nu se poate mai la timp, poate nu m-ați crede. Și totuși așa este. Să mă explic.

Am scris în a doua jumătate a anului trecut o nouă piesă. De fapt, a doua din viața mea. O piesă despre muncitori, cu muncitori, o piesă despre succesele industriei noastre socialiste, despre lupta voastră pentru o tehnică de nivel mondial, despre înalta conștiință a muncitorului nostru avansat. O piesă despre eroismul vostru de toate zilele, eroism uneori anonim, dar totdeauna organizat de luciditatea leninistă a comunistilor.

Și, ca să spunem lucrurilor pe nume, nu am reușit întru totul. Nici alți tovarăși și nici eu, mai ales, n-am fost pe deplin mulțumiți de ceea ce a ieșit. Cauzele sînt desigur multe și nu faptul că n-aș cunoaște viața muncitorilor este cea mai importantă dintre ele. Am crescut, am trăit, și printre muncitori. Am scris despre muncitori, așa cum demonstrează cărțile mele *Omul de pe catarg* sau *Să nu fugi singur prin ploaie*. Și totuși, piesa încă n-a prins viață îndeajuns. De aceea, eram destul de trist, ca să zic așa.

Scrisoarea voastră m-a încurajat și m-a pus pe gînduri, în același timp. M-a pus pe gînduri, în sensul că poate totuși nu cunosc atît de bine — atît de bine cît ar trebui pentru acest lucru gingaș care-i opera literară — viața și năzuințele de *astăzi* ale muncitorilor noștri. De aceea vă spun că primesc cu recunoștință invitația voastră.

Pe de altă parte, mesajul vostru m-a încurajat. În cursul lunii martie voi fixa din nou „piesa“ în strungul meu literar și fără să mă tem de „șpanul“ care se va strînge în jur n-o voi slăbi pînă nu voi căpăta certificatul „aparaturii de control“ al criticii dramatice, și, sper, pe acela, mai important al vostru, al spectatorilor noștri cei dragi.

Aeist

PAUL EVERAC

La scrisoarea adresată dramaturgilor de către muncitorii uzinelor „25 August“ din București — pe care ați binevoit să mi-o remiteți — nu există, mi se pare, decît două răspunsuri posibile, amîndouă practice :

Primul este acela de a primi cu toată inima invitația muncitorilor acestei uzine și de a merge printre ei un timp mai îndelungat.

Al doilea este de a realiza efectiv piese artistice cu teme și personaje din lumea muncitorilor.

În privința celui de al doilea punct vreau să arăt că piesa mea *Ferestre deschise*, scrisă încă din toamnă, reflectă aspecte din viața muncitorilor uneia din cele mai importante așezări industriale din țară, Humedoara, și răspunde, nădăduiesc, dezideratului atît de îndreptățit al tovarășilor de la „25 August“, care vor avea curînd prilejul s-o judece. A fost pentru mine o dorință statornică să reiau și, dacă se poate, să duc mai departe firul rupt odată cu *Cetea de foc*. Încît imputările pe care tovarășii ni le fac, nouă dramaturgilor, de a nu ne fi preocupat de viața muncitorească, eu le transfer, fără supărare, împrejurărilor care au întîrziat — și întîrzie încă — punerea în scenă a *Ferestrelor deschise*. În fața tovarășilor, eu mă prezint cu această piesă și sper să pot avea mîndria de a mă înscrie în aprecierea lor pozitivă, după cum voi ști să trag învățăminte și din criticile aduse de ei.

În privința primului punct, lucrul e limpede : eu unul sînt gata să mă duc în mijlocul lor, cît mai degrabă, să învăț de la ei, să-mi întăresc prin ei capacitatea de efort, să ne facem prieteni.

Dacă mai există și un al treilea răspuns, acela nu poate fi decît piesele viitoare.

Paul Everac